

לעילוי נשמת
הר"ר
יוסף וולף ז"ל
ב"ר
ברוך מנדל הי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

התאחדות חסידי סוכטשוב
כולל חסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
בית מדרש
למגוודי שיעור "דף היומי"
רחוב סופר 3 תד 471 ב"ב סל 1000000

זכרון עולם
האשה החשובה
רודפת צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

י"ל ט"י ביהמ"ד למנידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה וחטיב זיסר

גליון מס' 421 **מסכת יבמות מ"ה-נ"א** כס"ד, א' תמוז תשס"ז

השבוע בגליון

- ◆ סיפורו של הגר שהסעיר את רבני ירושלים
- ◆ שליח הורה לגר - חלל שבת
- ◆ האם בניו של המן הרשע - שלו היו?
- ◆ המתבולל שרצה למול את בנו הנכרי

- ◆ נכרי המתגייר אינו כופה את בנו הגדול להתגייר
- ◆ ילדיו של נכרי הם עבדיו
- ◆ "גר" שנתגייר כקטן שנולד - מדוע ועד כמה

- ◆ גר אינו נענש עשרים שנים
- ◆ היש איסור יחוד בין בני משפחה שהתגיירו?
- ◆ גר יברך "שלא עשני נכרי"?
- ◆ האם היו משקפיים בזמן חז"ל

דף מו/ב כי פליגי במל ולא טבל

סיפורו של הגר שהסעיר את רבני ירושלים

מעשה שהיה בירושלים עיר הקודש בנכרי שביקש להתגייר ולאחר ש"בד"צ קהל אשכנזים" מצאווה ראוי לגיור, ביום שלישי, כ"ג באדר ב' ה'תר"ח, הוא עבר ברית מילה כדת וכדין וקיבל עליו עול תורה ומצוות. בהגיע יום השבת כבר נהג עצמו כיהודי לכל דבר ועניין, אף על פי שעדיין לא טבל לפי שעדיין לא נרפא ממילתו.

שליח הורה לגר - חלל שבת: אחד מחברי הבד"צ היה רבי אשר לעמיל, תלמיד חכם מופלג שלפני עלייתו לירושלים כיהן כגאב"ד גאליץ. דעתו היתה, כי גר זה אינו רשאי לשמור את השבת, מפני שכל עוד לא טבל גירותו לא חלה! כך הרי מבואר בסוגייתנו ונפסק להלכה (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י"ג הלכה ו' וטור יו"ד סימן רס"ח), כי הרוצה להתגייר צריך למול ולטבול. משכך, אינו רשאי לשמור שבת, כידוע, כי "גוי ששבת, חייב מיתה" [בידי שמים]. בעיצומה של השבת שיגר, איפוא, רבי אשר לעמיל שליח אל הנימול ויצווהו לעשות מלאכה באותה שבת, ובעל כרחו עשה הגר מלאכה על ידי שכתב את שמו בלשון הגויים תוך שהוא מבכה על שלא זכה לקיים את השבת.

למחרת השבת ותהום העיר. כל חכמי ירושלים, ספרדים כאשכנזים, עמדו כנגדו על אשר פסק כך, תוך שהם מבהירים, כי זו אינה הפעם הראשונה בה נכרי מתגייר בירושלים ומעולם לא הורו לגר לחלל את השבת אף אם מל ולא טבל.

רבי אשר לעמיל שיגר את הנידון לרבי יעקב עטלינגר, רבה של אלטונא, בעל "ערוך לנר" (מעשה זה מתואר בארוכה בשו"ת דברי יוסף להגר"י שווארץ סימן כ"ד). במכתבו הוא מתנצל על שפעל בלא דעת חבריו הרבנים, תוך שהוא מסביר כי היה זה זמן מועט לפני צאת השבת ולא היה סיפק בידו לעשות כן. הוא מביע תקווה, כי פסיקתו צודקת ומקום הניחו לו מן השמים להתגדר להורות הלכה מחודשת זו.

לא יתכן שהכורת ברית יחלל את השבת: בשו"ת "בניין ציון" (סימן צ"א) פורס רבי יעקב עטלינגר את תשובתו בהרחבה. תחילה הוא מציין, כי בדק וחקר במקומות בהם מקבלים גרים ונאמר לו כי מעולם לא הקפידו שגר שמל ולא טבל יחלל את השבת. תוך כדי שעיין בנושא, מציין ה"בניין ציון", הוא מצא כי "מצד הסברה יהיה מתנגד אל השכל", שגר זה יאלץ לחלל את השבת, שכן, מילתו מכונה "ברית" ואף מברכים על כך "כורת הברית" (שבת קלז), והיאך יתכן שלאחר שכרת ברית עם הקדוש ברוך הוא, יאלץ לחלל את

דבר העורך

חודש תמוז בפתח. קיץ. יהיו שני המכתבים הבאים כמשב רוח רענן ללומדי הדף היומי באשר הם.

השיעור הארוך ביותר בדף היומי

לכבוד מאורות הדף היומי! בכל שבוע, בהגיע עלונכם הנאה לביתנו, בני הבית קוראים את הסיפור בדבר העורך ומתחזקים לעזר לאבי המשפחה בשליחותו, הרבצת תורה בשני שיעורי הדף היומי של 'מאורות'. ברצוננו לספר על החוויה המיוחדת שחווינו בחג השבועות, בבית הכנסת "חושן מודיעין", בעיר מודיעין, בליל חג השבועות. **מאחר** שבשיעור היו בפיגור של עשרה דפים, מפני שהשיעור מתקיים חמשה ימים בשבוע, ביקשו המשתתפים כי נבוא כל המשפחה מקרית ספר להתארח בחג השבועות במודיעין, כדי שבליל החג ילמדו דף היומי במסכת יבמות כל הלילה. **אפשר** לומר שהצעד הזה לא היה כה קל, להתנתק מהאוירה ומהסביבה, עוד בחג השבועות. כמו כן, קצת התקשינו להאמין כי הם יצליחו להחזיק מעמד כל הלילה. מדובר באנשים שעובדים קשה, ויש מהם שעבדו גם בערב החג עצמו. **מכל** מקום, נסענו. החלטנו לעשות את הצעד הזה בשביל לימוד תורה של יותר ממניין משתתפי השיעור. הם ארגנו לנו דירה ליד בית הכנסת, באו לקחת אותנו ברכב, וכך הגענו לחג השבועות למודיעין (ניתן לצייץ כי האירוח שלהם היה מושלם). **בליל** החג, בשעה 22:30, ירד מגיד השיעור לבית הכנסת. באחד מחדריו הוכן שולחן עם מפה צחורה, עליה בהקד הגמרות של מאורות הדף היומי, שנתרמו על ידי אחד

עילוי נשמה

הר"ר **דוד גמזו** ז"ל
בן ר' אלחנן זאב ז"ל נלב"ע ג' בתמוז
ומרת **אסתא גמזו** ע"ה
בת ר' פנחס ז"ל נלב"ע כ"ו בסיון
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

עילוי נשמה

מרת **תקוה לוטה פלס** ע"ה
ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע ד' בתמוז תשס"ג
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

עילוי נשמה

הר"ר **חיים שלמה לשם** ז"ל
ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע כ"ד בסיון תשנ"ז
הר"ר **מרדכי לשם** ז"ל
ב"ר מאיר ז"ל נלב"ע א' בתמוז תשי"ד
תנצב"ה
הונצחו ע"י ידידינו
הר"ר **מאיר לשם** ומשפ' שיחיו - ת"א

נר ה'

נשמת אדם

לעילוי נשמת

מרת **שפרינצה לאה פרוכטר** ע"ה ב"ר אשר אנשיל ז"ל

נלב"ע ד' בתמוז תשמ"ה **תנצב"ה**

הונצחה ע"י ידידינו הר"ר **מנחם מנדל פרוכטר** ומשפ' שיחיו - בלגיה והר"ר **אליעזר פרוכטר** ומשפ' שיחיו-הרצליה

השבת שאף היא ברית "ביני ובין בני ישראל".

מבן נח יצא ולכלל ישראל לא נכנס: נותר, איפוא, לבאר, הן אם נפסק להלכה כי תהליך הגרות כרוך במילה ובטבילה, מדוע בכל זאת המל ואינו טובל, אינו חייב לחלל את השבת? ה"בניין ציון" מסביר, כי גוי שמל אך לא טבל, אמנם אינו גר גמור אך כבר אינו גוי גמור! כלומר, משעה שמל עצמו הוא נבדל מבני נח אך עדיין לא בא לכלל ישראל. לפיכך אינו חייב לחלל את השבת, כי הציווי לבלתי שמור את השבת נאמר לבני נח בלבד.

הלכה מדברי הזוהר: רבים מגאוני ישראל חיוו דעתם בנושא זה. מעניין לציין את דבריו של בעל "אבני נזר" זצ"ל (ש"ת, י"ד סימן שני"א) המביא בשם הזוה"ק כי נכרי שמל לשם גרות לא יחלל את השבת, כי הלכה מיוחדת היא שהוא מתחייב בשמירת שבת אף שלא טבל. הוא מדגיש, כי אמנם בדברי הראשונים לא משמע כך, אך יתכן שאם היה לפניהם ספר הזוהר היו מורים כן. למעשה הוא חותם את הנידון ב"צריך עיון גדול".

דף מח/א ואי אתה מל בן איש בעל כרחו

האם בניו של המן הרשע - שלו היו?

שאלה שהזמן גרמא הריץ רבי יצחק דומניץ, רב בדריבזענד, אל רבי יצחק יעקב רבינוביץ - הידוע בכינויו רבי איצ'לה פוניביז'ר.

המתבולל שרצה למול את בנו הנכרי: התייצב בפניו יהודי מתבולל שנוולד לו בן מנכריה. בן זה, כמובן, נכרי גמור הוא, אך אביו מבקש להכניס את הערל הקטן בבריתו של אברהם אבינו...

גירות של תינוק זה היא חובה עבורו ולא זכות: רבי איצ'לה השיב בשליה מוחלטת, אין למולו כלל. אמנם, הסביר, במסכת כתובות (א/א) מבואר, כי ניתן למול נכרי קטן לשם גרות, אך במקרה דנן אי אפשר לעשות כן, מפני טעמים אחדים, ביניהם, בעוד האב אינו שומר תורה ומצוות והאם נכרית, כיצד ניתן למול את התינוק ולגיירו?! זאת ועוד, גירות קטן מועילה מדין זכיה, אף על פי שאין בו דעת, מאחר שזכות היא לו להתגייר מגיירים אותו, ואילו במקרה דנן חובה גדולה היא לו, מפני שכל חייו יחיה כנכרי ויעבור על איסורי התורה.

מפני שהרב השואל התגורר במקום רחוק, בודד בין יהודים שאינם בני תורה, ניאור רבי איצ'לה להרחיב את יריעת מכתבו כדי להנות את הרב בדברי תורה, וכך זכינו לדבריו הנאים הבאים:

לפי שיטת רש"י, שלא נפסקה להלכה, יש למול תינוק זה ואף חובה לעשות כן! וכל כך למה?

נכרי המתגייר אינו כופה את בנו הגדול להתגייר: בתורה נאמר (שמות יב/מד): "יְכַל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת כֶּסֶף וּמִלְתָּהּ אֹתוֹ אֶזְ אֶכְל בֹּי". לדעת רבי יהושע (לקמן ע"א) כוונת הפסוק כי אדון לעבד שאינו מהול, אינו רשאי לאכול קרבן פסח. גמרתנו דורשת מפסוק זה, כי רק עבד מעכב את אדונו מאכילת קרבן פסח, אך שונה הוא דינו של "בן איש", ש"אי אתה מל בן איש בעל כרחו". בפירוש דברי הגמרא נחלקו הראשונים, ורש"י מפרש כי פסוק זה מלמד שנכרי המתגייר, אינו יכול לכופ את בנו הגדול להימול ולכן בן זה אינו מעכבו מאכילת קרבן פסח. זהו "בן איש".

תמיהה עצומה מציבים בעלי התוספות (ד"ה "אלא עבד") לפתחו של רש"י. הן מפירושו עולה, כי בן קטן שלא נימול מעכב את אביו הגר מאכילת קרבן פסח. זאת מניין? הן הפסוק עוסק בעבד כנעני בלבד!

ילדיו של נכרי הם עבדיו: את פירושו של רש"י מבאר רבי איצ'לה באופן הבא: הרמב"ם (הלכות עבדים פרק ט' הלכה ב) סובר, כי נכרי רשאי למכור את בנו ובנותיו לעבדים. אולם, רק את הקטנים, הגדולים כבר יוצאים לרשות עצמם ואותם אינו יכול למכור. לדעת הרמב"ם, מחדש רבי איצ'לה, לא זו בלבד שלאב נכרי יש זכות למכור את בנו, אלא שלו הם מרגע לידתם, כבעלות אדון על עבדיו. משכך, כשנכרי מתגייר ויש לו בן קטן השייך לו, הרי הוא יהודי שבבעלותו נכרי... עד שלא ימולו אינו רשאי לאכול קרבן פסח.

ומכאן לענייננו, מאחר שאדונו של עבד כנעני חייב למולו, גם יהודי שיש לו בן נכרי, הרי הוא בבעלותו וחובה עליו למולו!

דברים אלה הביא רבי איצ'לה לפלפול בלבד, מפני ששיטת רש"י לא נפסקה להלכה.

"רוב בניו וקניניו": פלפולו הנאה ידוע ומפורסם בעולם הישיבות מאז ועד עתה. מקובל לבאר על פיו את האמור בפיטו "מעוז צור" לחנוכה, לגבי נס פורים ותליית המן, "רוב בניו וקניניו על העץ תלית". וכי גם את קניניו, דהיינו חפציו של המן, תלו על העץ? ברם, זהו הביאור: על העץ נתלו הן בניו הגדולים, והן בניו הקטנים. הקטנים הלא הם קניניו של האב, כפי שאמרנו. מעתה, "רוב בניו", אלו הגדולים, "וקניניו" בניו הקטנים, "על העץ תלית"...

מדוע היה המן צריך למכור את בניו? מאידך, רבי נחום גינצבורג, בעל ה"מקור ברוך", מביא את דברי רבי איצ'לה, וחולק עליו דווקא מכח מעשה פורים... במפרשי המגילה מובא שטר המכירה בו מכר המן את עצמו למרדכי לעבד. נאמר שם שהמן מכר את עצמו ואת בניו למרדכי. לשם מה יש לכלול זאת בשטר מכירה? הלא ממילא הוא, ש"מה שקנה עבד קנה רבו", וכיוון שהאב מכור בניו נמכרים עמו! כלומר, הוא אינו מקבל את חידושו, שלדעת הרמב"ם בניו של אב נכרי נחשבים עבדיו.

ראיות נוספות מביא רבי נחום נגד כמה הנחות של רבי איצ'לה, והוא נוטה לומר שאף שאב נכרי מוכר את בניו ובנותיו, אין הם בבעלותו ממש. ואכן הוא אומר שכאשר האב מתגייר, או נמכר לעבד, הוא מאבד את זכות מכירתו בבניו (מקור ברוך, ח"ב סי' מ, ועיין שלמי תודה להגר"צ פלמן, פורים עמ' רפ"ג ואילך).

המשתתפים, ו...התחילו ללמוד ברצף עד 4:50 בבוקר! יותר משש שעות רצופות של לימוד, עם שתי הפסקות קצרות בלבד. כל הלילה למדו שם כמו בישיבה. צעקות של ריתחא דאורייתא, שאלות, התעכבו על כל שורה כמו למדנים, גם כאלה שבכל ערב יושבים שקטים, שאלו וביררו ולא הרפו. אחד מהם אמר עם בוקר: "הגעתי עייף ולא האמנתי שאצליח לשרוד. כשהתחיל הלימוד כאילו נפתחו לי העיניים". אנו, בני המשפחה הכנו לאבי המשפחה תרשימים של מסכת יבמות מוגדלים וצבעוניים, וגם בהם נעזרו הלומדים במהלך הלילה.

מידי פעם היו נכנסים אנשים לברר מה הצעקות... והיו עומדים משתוממים. פעמים אחדות נכנסו אנשים כדי להזכיר ללומדי השיעור, כי באולם הגדול מתקיימת כעת דרשה והם מתקשים לשמוע את קולו של הדרשן...

קיצורו של דבר, כל המשתתפים נשארו כל הלילה בשיעור הארוך ביותר שידע ארגון "מאורות הדף היומי" בפרט, והעיר מודיעין וסביבותיה בכלל.

עם בוקר ביטא כל אחד את הרגשתו באופן אחר, אך המכנה המשותף היה כמו שבו זה עתה מטיל מרתק, שש שעות רצופות של לימוד תורה, אינו דבר שרבים מלומדי הדף היומי זוכים לחוות אותו. את רישומיהם חלקו המשתתפים בצוותא, במסיבת חג שנערכה אחר הצהריים לבני השיעור.

בברכה משפחת מאיר קרית ספר

עם קבלת המכתב, שוחחנו עם מגיד השיעור, הרב דוד מאיר שליט"א, אשר ציין כי ההסבר היחיד לסייעתא דשמיא המיוחדת הזו היא, כי בחג מתן תורה ניתנת התורה מחדש בכל שנה, וכך זכו משתתפי השיעור לקבל מחדש את התורה בשנה זו. בסיום שיחתנו הוא ביקש להזכיר את מייסד השיעור, "הנושא את השיעור כמלאך האומר לו גדל", עו"ד הר' שחר גולדרינג, שאף היה אחראי על האירוח המושלם.

ומכאן לשיעור דף היומי שכל משתתפיו בכל יום לבושים בשטר"מלאך ובקפוטות. **משתתף** נרגש בשיעור זה, טרח ושיגר מכתב ואף תמונה ציף למכתבו. **לכבוד** עורכי העלון הנכבד...הועמד בראשו הרה"ג המפורסם ר' חיים דוד קובלסקי שליט"א.

נהנה אני מאד מהעלון הנכבד ומתכנון היקר, אשר הוא ממש כנפת צופים ובפרט מ"טור העורך" שהוא קובע ברכה לעצמו ומעורר אותנו בכל פעם מחדש ללימוד הדף היומי בית שאת ועוז.

עם התקרב עונת החתונות רציית לשתף את קוראי ה"מאורות" בחוויה מאד נעימה שחוויתי, ואני מרגיש חובה לשתף אתכם בכך ויתכן ואף יפיקו מכך תועלת.

היה זה באחד מחודשי החורף האחרונים והייתי צריך להשתתף בחתונה משפחתית שהתקיימה במלון גלי צאנז שבנתניה. נסעתי לחתונה כשעדיין אינני יודע איך ומתי אשלים את לחם חוקי ה"ה לימוד הדף היומי, מחמת שעקב הנסיעה נבצר מאיתי להשתתף בשיעור הקבוע שאני רגיל בו. אך מה מאד הפתעתי כשראיתי את כתלי המלון "זועקים" "רי איד! האם כבר למדת היום את הדף היומי?". מודעת רבות בכל רחבי המלון מבשרים לנו בשמחה על שיעור בדף היומי המתקיים כל פעם בעת חתונה בבית המדרש של המלון למעלה בקומה העשירית בשעה 9:30, ובנוסף לכך גם באולם

דף מח/ב קטן שנולד

"גר שנתגייר קטן שנולד" - מדוע ועד כמה

הכל מכירים את הכלל "גר שנתגייר קטן שנולד".

לעיל (כב/א) הביאה הגמרא כלל זה כדי להסביר מדוע מן התורה גר רשאי לישא את אחותו שהתגיירה אף היא, ובסוגייתנו מובא כלל זה בין היתר כדי להסביר מדוע אין גר נענש על חטאים שעשה בעודו נכרי.

רוח חדשה ונשמה חדשה: הלבוש (יו"ד סימן רס"ט) כותב בזה הלשון: "אמרו חז"ל, **הדעת נותן שגר המתגייר ומקבל עליו עול התורה והמצוות ועול מלכות שמים, ודאי נתערה עליו רוח ממרום, רוח חדש, רוח קדישא, נשמתא חדתא, ונעשה איש אחר וכאילו נוצר ונולד בו ביום דמי, וכל ימיו הראשונים כלא היו, דאיש אחר הוא**".

בהמשך המאמר ניווכח, כי שיטת הלבוש, שכלל זה אמרו חז"ל מכח דעתם הרחבה ללא מקור כתוב, אינה מוסכמת על הכל.

רבינו ה"חנתם סופר" זצ"ל ביקש לחקור אחר מקורו של כלל זה אך הוא מציין בצער (עבודה זרה, ג/ג): "וויגעתי הרבה ולא מצאתי מנא לן לרבנן הא דקטן שנולד".

"אשר באת לחסות תחת כנפיו": אולם, בחידושי הריטב"א בסוגייתנו מפרש כי בגמרתנו מצוי המקור לכך. לאחר שהגמרא עוסקת בעניינים אחדים היא אומרת "מאי קראה?" - מניין המקור בפסוקים לכך, והיא משיבה בפסוק ממגילת רות: "ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו". רבו של הריטב"א מפרש, כי הגמרא מביאה זאת כמקור לדברים שהובאו מעלה, כי גר שהתגייר קטן שנולד. כך למדים מן הלשון **"אשר באת"** המלמדת כי באה מחדש, כביכול, נולדה, אחר שהתגיירה.

הגרים ש"עשו" אברהם אבינו ושרה אמנו: הראב"ן כותב, כי אסמכתא לכך שגר שנתגייר קטן שנולד, מן האמור על אברהם ושרה (בראשית יב/ה): "ואת הנפש אשר עשו בחרן", ובמדרש פירשו כי כוונת המקרא לנכרים שגירום אברהם ושרה. מכך שהפסוק כותב "עשו", משמע, כי בגיירם אותם, כביכול עשאו מחדש.

בני ישראל לא נפרדו מנשותיהם אחר מתן תורה: הגאון בעל "אור שמח" (משך חכמה" דברים ה/ז) כותב כי ברי לו שהמקור לכלל זה הוא בדור המדבר, יוצאי מצרים. הללו נשאו נשים קרובות, שבני נח אינם מוזהרים עליהם, כגון, עמרם אבי משה, נשא לאשה את יוכבד דודתו. אף על פי כן, לאחר מתן תורה הורם הקב"ה (שם) "שובו לכם לאהליכם" - שובו לבתיכם. מכך שלא היו צריכים להתגרש מקרובותיהם, מוכח כי גר שהתגייר קטן שנולד [על דבריו הקשו בבית מדרשו מדברי חז"ל על הפסוק "בוכה למשפחותיו", שהעם בכה לאחר מתן תורה כי נאסרו בעריות. בטעם האיסור ראה ב"שב שמעתתא" הקדמה אות ט'].
גר אינו נענש עשרים שנים: מעניין לציון, כי מהר"י באסאן (שו"ת "לחמי תודה" סימן ה') כותב חידוש מרעיש, כי גר אינו נענש על חטאים עד עבור עשרים שנה מגרותו, כשם שכל יהודי אינו נענש עד גיל עשרים!

היש איסור יחוד בין בני משפחה שהתגיירו? לשאלה מעשית ביותר נדרש הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" אבן העזר חלק ד' סימן ס"ד). פעמים שמשפחה שלמה מתגיירת ונכנסת תחת כנפי ישראל. עם הגרות פוסקת הקורבה בין בני המשפחה ואין הם אלא קבוצת אנשים עם קשרים מימים עברו. האם אין איסור "יחוד"? הרשאי בן גר להתייחד עם אמו הגיורת? הן כבר אינה אמו! רבי משה מכריע, כי אין איסור. טעם הדבר, לפי שהסיבה לכך שאין איסור יחוד עם אם ואחות היא מפני שכך טבע העולם, שאין לחשוש שיארע איסור ביניהם [עיי"ש ראיותיו]. כלומר, הגדרת הגר כ"תינוק שנולד" היא הגדרה הלכתית, אך הקשר הטבעי, אם-בן אח-אחות, אינו משתנה עם גירורו של הנכרי, ולפיכך אין איסור.

גר יברך "שלא עשני נכרי": הלומד את הלכות ברכות השחר ימצא, כי גם אליהן הגיעה השפעת הכלל "גר שנתגייר קטן שנולד". הרמ"א (או"ח סימן מ"ו סעיף ד') פוסק, כי גר רשאי לברך בברכות השחר "שלא עשני גוי!" ה"ב"ח תמה על אתר, הן בורא עולם עשאו נכרי והוא מיוזמתו התגייר, כיצד זה יברך שלא עשאו בוראו נכרי?
 על תמיהתו של הש"ך כותב חתנו ה"ט"ז: "מורי חמי ז"ל חולק על הוראה זו של הרמ"א... ונראה טעם רמ"א דגר שנתגייר קטן שנולד דמי... ממילא הוה שפיר עכשיו עשיה חדשה כאלו בראו הוא יתברך עכשיו מחדש!"

בתפיסה זו, שגר הינו כבעל גוף חדש, נחלקו הפוסקים אם יש לה גם השלכות טבעיות. שהנה בשולחן ערוך (אהע"ז סימן ט' סעיף א') נפסק, כי אשה שבעלה מת, ושבה ונישאה לאחר ומת גם הוא, לא תנשא לבעל שלישי, "לפי שכבר הוחזקו אנשיה להיות מתים". אשה זו מכונה "קטלנית", קוטלת את בעליה.

בעל שו"ת חלקת יעקב (אהע"ז סימן ל"ד) נשאל, מה דינה של גיורת שהיו לה שני בעלים נכרים בנכריותה ומתו שניהם, האם שייך בה דין קטלנית ואסורה להינשא לישראל לאחר גירותה. לאחר דיון ארוך בדבר הוא מסיק, כי רשאית היא להנשא לישראל, שכן, גם אם מחמת טבעה ומזלה מתו בעליה, הן אחר שהתגיירה כגוף חדש היא, טבע חדש ומזל חדש ואין לה דין קטלנית.

בהנחה זו, שגר הינו כבעל גוף חדש, נחלקו הפוסקים אם יש לה גם השלכות טבעיות. שהנה בשולחן ערוך (אהע"ז סימן ט' סעיף א') נפסק, כי אשה שבעלה מת, ושבה ונישאה לאחר ומת גם הוא, לא תנשא לבעל שלישי, "לפי שכבר הוחזקו אנשיה להיות מתים". אשה זו מכונה "קטלנית", קוטלת את בעליה.

בעל שו"ת חלקת יעקב (אהע"ז סימן ל"ד) נשאל, מה דינה של גיורת שהיו לה שני בעלים נכרים בנכריותה ומתו שניהם, האם שייך בה דין קטלנית ואסורה להינשא לישראל לאחר גירותה. לאחר דיון ארוך בדבר הוא מסיק, כי רשאית היא להנשא לישראל, שכן, גם אם מחמת טבעה ומזלה מתו בעליה, הן אחר שהתגיירה כגוף חדש היא, טבע חדש ומזל חדש ואין לה דין קטלנית.

החתונה מודיעים זאת ברמקול לכל מאן דבעי. **חשבתי** לתומי, בוודאי ימצא שם לא יותר מ-2 משתתפים אך מה גברה שמחתי כשמצאתי שם כמניין אנשים עם סטריימלך ובגדי שבת היושבים ומקשיבים לשיעור הנפלא שנמסר על ידי המג"ש הנפלא הרב שמשון בלומנטל שליט"א, מטובי האברכים בכולל צאנז, ושנענה לבקשת "ועד קביעות עיתים לתורה שע"י קהילת צאנז", ליוזמה הברוכה הזו.

הדבר הפעים אותי מאד ואמרת לי שגרו אליכם אולי יהיו כאלו אולמות וכדו' שירצו לאמץ את הרעיון הנשגב להגדיל תורה ולהאדירה. תיכף גם החלטתי להנציח זאת בעדשת מצלמתי והתמונה הנהדרת מצורפת בזאת.

בברכה מרובה

המעוניין לזכות את הרבים בספור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. תשובתנו: ת.ד. 474 בני ברק פקס: 03-570-67-93 mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה העורך

פנינים

מח/ב מפני מה מעוניין... מפני שהוא מדמה להכנס תחת כנפי השכינה

לא לעכב את התשובה

היה החפץ חיים זצ"ל מקונן ואומר: אם גוי המשיה את גירותו שאינו חייב בה, מעונה ומתייסר, על אחת כמה וכמה שיהודי המאחר את תשובתו יתבע תביעה גדולה עד מאד... ועל דבר זה ידו כל הדוויים...

דף מח/ב מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה **גוי שעבר עבירה של יהודי**

תמה הגר"י קנייבסקי זצ"ל, בעל "קהילות יעקב": כיוון שגוי המתגייר נעשה קטן שנולד ונמחלו לו כל עוונותיו, הרי נמחל אף העוון ששהה עצמו מלהכנס תחת כנפי השכינה?!! **חזר ויישב:**

אין מוחלים עוונותיו של הגר כלל, אלא שאי אפשר לחייבו על מה שעשה בגויותו שכן כבר אינו בן נח. אולם על כך שלא מיהר להתגייר אין כל מניעה לתבוע, שכן אין זה עבירה של "גוי אלא עבירה של יהודי ששיהה את יהדותו... (קריינא דאיגרתא ב/רצט).

דף מז/א ומודיעין אותו מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות

קלות דוקא

מה טעם? **המאירי** מפרש שעל ידי שמיעת המצוות הקלות "יאמר בליבו כמה דקדוקים הם מדקדקים ללא צורך ויחזור בו".

דרש הגר"ח שמואלביץ: דוקא המצוות הקלות ימחישו לו כי יהודי הוא עבד לאלוקיו מבוקר עד ליל בכל הנהגה ופעולה, על כל צעד ושעל. דבר זה רחוק ממושגי הגוי, וקל לו לקבל את החמורות דווקא מלהשתעבד לה בכל פעולותיו... (שיחות מוסר)

למה קשים גרים כספחת דוקא?

ביאר המהר"ם שיף: **הגויים** צרי עין ומדקדקים על פחות משהו

אולם, בשו"ת "אבני חפץ" (הרב לוין, סימן ס"ב) טוען, כי שאלה זו תלוייה בגמרא שתילמד בעוד ימים אחדים במסגרת לימוד הדף היומי (סד/ב), מפני מה קטלנית קוטלת את בעליה, אם משום שטבע גופה גורם לכך או מזלה הוא הקוטלם. אם טבע הגוף - אין מסתבר שטבעיה ישתנו עם גירותה, כי גופה נותר כשהיה. ברם, אם מזלה גרם לדבר, יתכן שמזלה השתנה.

דף מט/ב באספקלריא המאירה

האם היו משקפיים בזמן חז"ל

בגמרא נאמר, כי משה רבינו ע"ה, ראה, כביכול, את השכינה, ב"אספקלריא המאירה" ואילו הנביאים ראו כביכול את ה' ב"אספקלריא שאינה מאירה" [מדובר בראיית נבואה, שאין לנו הבנה בה והלשון "אספקלריא" הוא כמשל].

בשאלה מהי אספקלריא זו, התחבטו ראשונים ואחרונים. הנידון אינו נוגע לביאור דברי גמרתנו בלבד, אלא גם הלכה למעשה, לפי שבמסכת כלים (פרק ל' משנה ב') נאמר כי "אספקלריא - טהורה ואינה מקבלת טומאה. יש, איפוא, לברר, אספקלריא זו מהי? בפירושו למשנה כותב הרמב"ם: "האספקלריא היא דבר שהראיה באמצעותו היא שלא במקומו האמיתי של הדבר הנראה ולא בשיעור האמיתי".

בעל ה"תוספות יום טוב" מסיק מדברי הרמב"ם, כי המדובר ב...משקפיים! שהרי הן מגדילות את טווח הראייה, ומגדילות או מקטינות את גודל העצמים המשתקפים דרכן.

לא משקפיים ולא טלסקופ: בעל "תפארת ישראל" (בועז א') תמה על אתר כיצד ניתן לפרש כן, אחר שבתקופת המשנה לא היו משקפיים! לפי נתונים הידועים כיום, המשקפיים הומצאו לכל המוקדם לפני כשבע מאות שנים, עשרות שנים לאחר פטירת הרמב"ם, וכאלף ושלוש מאות שנים לאחר עריכת המשנה. היתכן שהמשנה אשר נערכה לפני כאלפיים שנים, תתייחס למשקפיים?! הוא מוסיף, כי אין צריך לומר שאין הכוונה לטלסקופ, שהומצא עוד לאחר המשקפיים. את מסכת תמיהותיו הוא חותם בהערה, כי בהמשך המשנה נאמר: "תמחויו שעשאו אספקלריא", היינו: קערה שעשו ממנה אספקלריא. היאך ניתן לעשות משקפיים מקערה?

מראה קעורה ומראה קמורה: על כרחך, מסיק בעל "תפארת ישראל" יש לפרש כפירושו של הברטנורא, כי מדובר במראה פשוטה. המסתכל במראה ופניו ניבטים נכחו, רואה מולו את צד ימין מול צד שמאל ולהיפך, לכך התכוון הרמב"ם "הראיה באמצעותו היא שלא במקומו האמיתי של הדבר הנראה"... אם המראה גם קעורה או קמורה, היא מעוותת את גודל החפץ המשתקף בה ולכך התכוון הרמב"ם בהוסיפו "ולא בשיעור האמיתי". אספקלריא, היא, איפוא, מראה קעורה או קמורה.

ה"תפארת ישראל" כותב, כי אך לאור פירוש זה ניתן להבין את גמרתנו, שמשנה רבינו ראה את השכינה באספקלריא המאירה, לעומת יתר הנביאים, שכן, את עצמותה של השכינה לא ניתן לראות כלל, "כי לא יראני האדם וחי". ברם, אם אספקלריא היא מראה בה רואים השתקפות בלבד, מובנת הגמרא כי הנביאים ראו את בבואת השכינה, כביכול, ומשה רבינו ראה זאת באופן ברור יותר.

פרוטה (כאמור כאן בסוגיה ערש"ס). צרות עין עונשה, כידוע, בצרעת. כאשר ישראל לומדים ממעשיהם, הרי הם חלילה נופלים בצרעת...

דף מט/ב אסיר לן יחוד... אסיר לן תחום שבת

דוקא יחוד ותחומין

ה"חתם סופר" (בחינושו למגילת רות) מוכיח ומבאר כי שני איסורים אלו כרוכים היו בהליכת רות ונעמי לארץ ישראל, ולפיכך נזכרו דווקא הם. אף הוא מוסיף בשם חתנו, רבי דוד צרי, כי עקב הסכמת רות זכתה ויצא ממנה דוד שגור על יחוד פנויה, וכן שלמה שתיקן עירובין לשבת...

לעילוי נשמת

מרת רבקה אקשטיין ע"ה

ב"ר שמעון ז"ל
נלב"ע א' דר"ח תמוז תשנ"א
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה
הר"ר דוד אקשטיין הי"ו - אנטוורפן

נתרם בעילום שם

לעילוי נשמת זכר יקירם נלב"ע ל' בסיון תנצב"ה

לעילוי נשמת

הר"ר **פלטיאל בהגאון** ז"ל
ב"ר גרשון חנוך ז"ל נלב"ע ב' בתמוז תשס"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **ציפורה פייגא רפאלי** ע"ה
ב"ר סיני ז"ל נלב"ע ו' בתמוז תש"ן
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שבת מיבסקי** ז"ל
ב"ר משה ז"ל נלב"ע ד' בתמוז תשנ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

כי נר מצוה ותורה אור

הקדם והנצח את נשמת יקירך ז"ל

שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים:
אלול ס"ז - טבת ס"ח

עשרות אלפי גמרות מודפסות ונלמדות לעילוי הנשמה המונצחת בעמוד הגמרא

כתבכבוד ההפזיהם: "...וכזה יראה הוא בעצמו לעשות לעילוי נשמת אביו ואמו שעמלו בכל כוחותיהם עליו... ירננדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח. וכן ראיתי רבים נוהגים".

בגמרא המיוחדת
"מהדורת נר תמיד"
בהוצאת מאורות הדף היומי

לפרטים והרשמה: (שי) טל. 03-5775307 פקס. 03-7601020

מאורות הדף היומי

משרד ראשי:
רח' ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5)
Wagman street 1 P. O. B. 471 Bnei-Brak Israel
ת.ד. 471 בני-ברק
טל: 03-5775333
פקס: 03-7601020
E-mail: meorot@meorot.co.il

**לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
למנויים, ובכל עניין טל: 03-6160657**